

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2015 m. balandžio 27 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Audriaus Bakavecko, Stasio Gagio, Irmanto Jarukaičio (kolegijos pirmininkas), Romano Klišausko (pranešėjas) ir Dainiaus Raižio, sekretoriaujant Aušrai Dzičkanecienei, dalyvaujant pareiškėjo atstovui Mariui Žvinkliui ir atsakovo atstovei Irinai Urbonei, viešame teismo posėdyje išnagrinėjo norminę administracinę bylą pagal pareiškėjo Lietuvos Respublikos Seimo nario Zbignevo Jedinskio (Zbignev Jedinskij) prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008 m. rugpjūčio 5 d. įsakymu Nr. 1V-299 patvirtintų Specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo 46 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos 4 straipsnio 2 ir 4 punktams, 5 straipsnio 1 dalies 5 punktui, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 straipsnio 2 ir 3 punktams.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Lietuvos Respublikos Seimo narys Zbignevas Jedinskis (Zbignev Jedinskij) (toliau – ir pareiškėjas, Seimo narys) su 2014 m. spalio 16 d. pareiškimu (b. l. 1-4), kurį 2014 m. lapkričio 11 d. patikslino (b. l. 11-13), kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, prašydamas ištirti, ar Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008 m. rugpjūčio 5 d. įsakymu Nr. 1V-299 patvirtinto Specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo 46 punkto nuostata „Pareigūnams, kuriems ekspertizė atliekama dėl aprašo 10.3 ir 10.4 punktuose nurodytų priežasčių, ekspertinis sprendimas priimamas vadovaujantis Sąvado skiltimi, atitinkančia siuntime nurodytų pareigų, į kurias bus skiriamas pareigūnas, pavadinimą, su Sąvado nuoroda „pareigūnai“. Tokiu atveju CMEK, priimdama ekspertinį sprendimą, įvertina pareigūno tinkamumą vidaus tarnybai pagal Sąvado skiltį naujoms pareigoms” atitinka Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9

straipsnio 2 ir 3 punktus, taip pat Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 4 straipsnio 2 ir 4 punktus, 5 straipsnio 1 dalies 5 punktą.

2. Pareiškėjas nurodo, kad Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statutas (toliau – ir Vidaus tarnybos statutas) nustato vidaus tarnybos principus, vidaus tarnybos sistemos pareigūnų statusą, priėmimą ir atleidimą iš tarnybos, socialines, kitas garantijas ir kt. Vidaus tarnybos statuto 39 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pareigūnai turi teisę į vidaus tarnybos statuto ir kitų įstatymų nustatytą sveikatos priežiūrą. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pareigūnų sveikatos priežiūra, apimanti specializuotąją medicininę ekspertizę, prevencinę medicinos pagalbą ir kitą, remiama iš valstybės biudžeto lėšų. Statuto 39 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad pareigūnų specializuotosios medicininės ekspertizės ir privalomų periodinių profilaktinių sveikatos patikrinimų tvarką nustato vidaus reikalų ministras, suderinęs su sveikatos apsaugos ministru.

3. Pareiškime teigiama, kad Specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo (toliau – ir Aprašas), patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008 m. rugpjūčio 5 d. įsakymu Nr. 1V-299, 2 punkte įtvirtinta nuostata, kad „Specializuotoji medicininė ekspertizė – tinkamumo vidaus tarnybai nustatymas asmenims, išvardytiems aprašo 1 punkte, šių asmenų psichologinio tyrimo atlikimas aprašo 26 punkte nustatytais atvejais ar pareigūnų ir kursantų sveikatos sutrikdymo sunkumo masto nustatymas“. Vadinasi, pasak Seimo nario, atlikus specializuotąją medicininę ekspertizę asmenims, pretenduojantiems į vidaus tarnybą, pageidaujantiems mokytis vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoje, vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursuose ar Vidaus reikalų ministerijos siuntimu kitoje švietimo įstaigoje, vidaus tarnybos sistemos pareigūnams ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnams, įtrauktiems į Vidaus reikalų ministerijos kadru rezervą, buvusiems pareigūnams, grąžinamiems į vidaus tarnybą ar siekiantiems atkurti statutinio valstybės tarnautojo statusą, vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų ar vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursų kursantams, turi būti atsakyta į klausimą, ar šie asmenys yra tinkami vidaus tarnybai. Tačiau Aprašo 46 punkte nustatyta, kad pareigūnams, kuriems ekspertizė atliekama dėl Aprašo 10.3 (kai numatoma perkelti ar skirti į kitas pareigas, kurioms numatyti tinkamumo vidaus tarnybai didesni sveikatos būklės reikalavimai) ir 10.4 (kai keičiasi profesinės rizikos sąlygos) punktuose nurodytų priežasčių, ekspertinis sprendimas priimamas vadovaujantis Sveikatos būklės reikalavimų asmenims, pretenduojantiems į vidaus tarnybą, pageidaujantiems mokytis vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose, kitose švietimo įstaigose vidaus reikalų centrinės įstaigos vadovo siuntimu, bei vidaus tarnybos sistemos pareigūnams sąvado, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. spalio 21 d. įsakymu Nr. 1V-380/V-618 (toliau – ir Sąvadas), skiltimi, atitinkančia siuntime nurodytų pareigų, į kurias bus skiriamas pareigūnas, pavadinimą, su Sąvado nuoroda „pareigūnai“. Tokiu atveju, pasak pareiškėjo, Centrinė medicinos ekspertizės komisija (toliau – ir CMEK, Komisija), priimdama ekspertinį sprendimą, įvertina pareigūno tinkamumą vidaus tarnybai pagal Sąvado skiltį naujoms pareigoms. Atsižvelgiant į tai, pareiškime daroma išvada, kad tokiu atveju pareigūno tinkamumas jo užimamoms pareigoms, t. y. jo tinkamumas vidaus tarnybai iš esmės yra nevertinamas. Po tokios pareigūno medicininės ekspertizės lieka neatsakyta į pagrindinį specializuotajai ekspertizei keliamą uždavinį – ar pareigūnas iš esmės yra tinkamas vidaus tarnybai. Be to, pareigūnui nustačius sveikatos sutrikimą, kuris nepatenka į Sąvado skiltį naujoms pareigoms, vadovaujantis Aprašo 46 punktu, šis sutrikimas lieka neįvertintas. Šiame kontekste taip pat pažymėta, kad pagal Aprašo 73 punktą, CMEK gali priimti ekspertinį sprendimą tik iš esmės pasisakant dėl pareigūno tinkamumo vidaus tarnybai, ir kitokio sprendimo CMEK priimti negali. Tai reiškia, kad CMEK sprendimai dėl pareigūnų, pasiūstų vertinimui pagal Aprašo 10.3 punktą, yra neteisėti, nes iš akivaizdžios neteisės teisė atsirasti negali.

4. Lietuvos Respublikos Seimas, pripažindamas, kad gyventojų sveikata yra didžiausia visuomenės socialinė ir ekonominė vertybė, sveikatos potencialą ir jo palaikymo sąlygas *inter alia* lemia prieinama, priimtina ir tinkama sveikatos priežiūra, siekdamas užtikrinti prigimtine

žmogaus teisę turėti kuo geresnę sveikatą, taip pat teisę turėti priimtina, prieinama ir tinkama sveikatos priežiūrą, 1994 m. liepos 19 d. priėmė Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymą Nr. 1-552. Šio įstatymo 2 straipsnio 5, 6 ir 11 dalyse nustatyta, kad sveikatinimo veikla – tai asmens sveikatos priežiūra, visuomenės sveikatos priežiūra, farmacinė ir kita sveikatinimo veikla, kurios rūšis ir reikalavimus ją vykdančioms subjektams nustato Sveikatos apsaugos ministerija; asmens sveikatos priežiūra – tai valstybės licencijuota fizinių ir juridinių asmenų veikla, kurios tikslas – laiku diagnozuoti asmens sveikatos sutrikimus ir užkirsti jiems kelią, padėti atgauti ir sustiprinti sveikatą; sveikatos priežiūros tinkamumas – tai valstybės nustatyta tvarka pripažįstamos sveikatos priežiūros sąlygos, užtikrinančios sveikatos priežiūros paslaugų bei patarnavimų kokybę ir efektyvumą. Pareiškėjas taip pat remiasi Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo 3 straipsnio 4 dalies 5 punktu, pagal kurį specializuotos medicininės ekspertizės yra asmens sveikatos priežiūros įstaigos. Vertindamas tai, kas išdėstyta, Seimo narys prieina prie išvados, kad Aprašo 46 punkto nuostatos susiaurina pareigūnų, pasiūstų į CMEK dėl tinkamumo pareigoms, į kurias numatoma juos perkelti, sveikatos priežiūros apimtį, negu numato įstatymai. Kitaip tariant, CMEK, kaip sveikatos priežiūros įstaiga, neatlikdama pareigūno sveikatos būklės įvertinimo ne tik pareigūno užimamoms pareigoms, bet ir jo tinkamumo vidaus tarnybai apskritai, veikia neefektyviai ir nekokybiškai, neužtikrina sveikatos priežiūros tinkamumo principo, nepadedą pareigūnams laiku atgauti ir sustiprinti sveikatą, o tai gali lemti nepagydomą pareigūno sveikatos sutrikimą ar net mirtį.

5. Sveikatos sistemos įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti principai, kuriais vadovaujantis turi būti reguliuojami šio įstatymo 1 ir 3 straipsniuose nurodyti santykiai. Tai reiškia, kad Sveikatos sistemos įstatymo 1 straipsnyje nustatyti asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo santykiai turi būti reguliuojami vadovaujantis *inter alia* ir asmens sveikatos priežiūros tinkamumo principu (Sveikatos sistemos įstatymo 2 str. 11 d.). Taigi, Seimo nario teigimu, Aprašo 46 punktas neatitinka Sveikatos sistemos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtintam sveikatinimo veiklos principui tinkamai organizuoti asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrą, kadangi CMEK, nustačiusi pareigūnui sveikatos sutrikimą, kuris nepatenka į Sąvado skiltį naujoms pareigoms, priimdama ekspertinį sprendimą, jo nevertina ir tokiu būdu neužtikrina teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų efektyvumo. Dar daugiau – Sveikatos sistemos įstatymo 4 straipsnio 2 ir 4 punktuose įtvirtintos nuostatos, kad sveikatinimo veiklos tikslai yra saugoti gyventojus nuo ligų, išvengiamos mirties ir neįgalumo, taip pat didinti gyvenimo ekonominį ir socialinį našumą. Šios nuostatos reiškia, kad sveikatinimo veiklą vykdančios subjektai privalo imtis visų įmanomų priemonių, kad gyventojai išvengtų išvengiamos mirties ar neįgalumo, būtų užkirstas kelias gyventojams susirgti, o vykdoma sveikatinimo veikla darytų tik tokią įtaką gyventojams, kad jų gyvenimo ekonominis ir socialinis našumas tik didėtų. Tačiau pagal Aprašo 46 punkto nuostatas, CMEK neįvertinus pareigūno sveikatos sutrikimo jo užimamoms pareigoms ir tokiu būdu „leidus“ pareigūnui grįžti į darbą, pareigūnui, pavyzdžiui, dėl prižasčių, susijusių su vidaus tarnyba, gali ne tik kad mažėti jo ekonominis ir socialinis našumas, bet, kaip minėta, pablogėti sveikata, galinti lemti neįgalumą ar netgi mirtį.

6. Seimo nario nuomone, Aprašo 46 punkto nuostatos taip pat įpareigoja CMEK savo veiklą vykdyti grindžiant formalizmu (biurokratizmas), neleidžia užtikrinti sveikatos priežiūros tinkamumo (sveikatos priežiūros paslaugų ir patarnavimų efektyvumo), kadangi vidaus reikalų įstaiga, gavusi informaciją apie pareigūno sveikatos sutrikimą, kuris galimai neleidžia eiti užimamų pareigų, privalės ir vėl siųsti pareigūną atlikti specializuotąją medicininę ekspertizę – tik jau kitu siuntimo į CMEK pagrindu (Aprašo 10.1 punktas). Tokiu atveju, pareigūnui atliekant pakartotinę specializuotąją medicininę ekspertizę tik jau kitu siuntimo į CMEK pagrindu, neefektyviai naudojamos valstybės biudžeto lėšos (CMEK išlaikymui, gydytojų ekspertų, vidaus reikalų įstaigos administracijos pareigūnų socialinėms garantijoms, atlyginimams mokėti, taip pat pareigūno, siunčiamo patikrinti sveikatą, atlyginimui mokėti (Darbo kodekso 215 straipsnis). Todėl, kaip nurodoma pareiškime, Aprašo 46 punkto nuostatos neatitinka Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9

straipsnyje įtvirtintų valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimosi ir disponavimo juo efektyvumo ir racionalumo principų, kurie reiškia, kad sprendimais, susijusiais su valstybės ir savivaldybių turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, turi būti siekiama maksimalios naudos visuomenei, turtas turi būti tausojamas, nešvaistomas, racionaliai valdomas ir naudojamas.

7. Apibendrinamas pareiškėjas teigia, kad Aprašo 46 punkto nuostatos neatitinka įstatymų nuostatų, CMEK, kaip sveikatos priežiūros įstaiga, teikdama sveikatos priežiūros paslaugas, veikia neefektyviai, neužtikrina sveikatos priežiūros tinkamumo principo, neįgyvendina sveikatinimo veiklos tikslo saugoti gyventojus nuo ligų, išvengiamos mirties ir neįgalumo.

II.

8. Rengiant norminę administracinę bylą nagrinėti Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme, gautas atsakovo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – ir Atsakovas) atsiliepimas (b. l. 61-65), kuriame nurodoma, kad egzistuojanti vidaus tarnybos pareigūnų sveikatos priežiūros sistema visiškai atitinka ir realizuoja jai nustatytus tikslus, užtikrina tinkamą pareigūnų sveikatos priežiūrą, Aprašo 46 punkto nuostatos neprieštarauja Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 4 straipsnio 2 ir 4 punktams, 5 straipsnio 1 dalies 5 punktui, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 straipsnio 2 ir 3 punktams.

9. Atsakovo nuomone, kiekvienos teisės normos turinys turi būti atskleistas remiantis daugeliu teisės aiškinimo metodų. Konstitucinis Teismas ne viename savo nutarime pabrėžė, kad taikant vien lingvistinį (gramatinį) teisės normos aiškinimo metodą, teisės normos turinys negali būti teisingai nustatytas (pvz., Konstitucinio Teismo 1999 m. birželio 25 d. nutarimas, 1999 m. lapkričio 12 d. nutarimas). Dar 1995 m. sausio 25 d. išvadoje Konstitucinis Teismas konstatavo, kad pažodinis teisės normų aiškinimas, jeigu taikomas kaip vienintelis aiškinimo būdas, nepriimtinas. Pagal teismų praktikoje pripažįstamas teismų suformuluotas teisės aiškinimo ir taikymo taisykles: 1) teisės normos turi būti aiškinamos ir taikomos, atsižvelgiant į įstatymų leidėjo ketinimus ir tikslus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 1999 m. rugsėjo 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-363/99, *P. Vasiliauskas prieš Kauno apskrities viršininko administraciją*); 2) nustatant bet kokios teisės normos tikrąją prasmę, būtina remtis ne tik teisės normos lingvistine analize, bet svarbu atsižvelgti į visumą veiksnių, turinčių įtakos teisingam tos normos aiškinimui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 1998 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-161/98); 3) bet kuri teisės norma gali būti tinkamai išaiškinta tik tada, jeigu bus atsižvelgta į jos sisteminius ryšius su kitomis to paties įstatymo, atitinkamos teisės šakos ar teisės instituto normomis, taip pat jos santykį su Konstitucija ir joje įtvirtintais bendraisiais teisės principais, esančiais visos teisės sistemos pagrindu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 1999 m. balandžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-50, *H. Juchnevičius prieš Vilniaus miesto valstybinę mokesčių inspekciją*). Taigi pabrėžiama būtinybė taikyti teisę ne „aklai“, o kiekvienu konkrečiu atveju lingvistiniu, sisteminiu, loginiu ir kitais būdais išaiškinus tikrąją teisės normos prasmę, nustačius ir įvertinus jos vietą teisės sistemoje, santykį su bendraisiais teisės principais.

10. Atsakovas taip pat teigia, kad pareiškėjas aptariamą aprašo nustatą supranta taip, kad pagal ją, pareigūno tinkamumas jo einamoms pareigoms vidaus tarnyboje, t. y. jo tinkamumas vidaus tarnybai, iš esmės nevertinamas, ir tai, kad pareigūnui nustačius sveikatos sutrikimą, kuris nepatenka į Sąvado skiltį naujoms pareigoms, vadovaujantis Aprašo 46 punktu, lieka neįvertintas. Pareiškėjo teiginys, kad siuntimo atlikti Specializuotąją medicininę ekspertizę pagrindą nusakanti priežastis lemia sveikatos patikrinimo turinį ir apimtį, Atsakovo požiūriu, neteisingas. Aprašo 46 punkte nurodyta, kad yra atliekama ekspertizė. Ekspertizės sąvoka apibrėžta Aprašo 2 punkte, pagal kurį, specializuotoji medicininė ekspertizė skirta tinkamumui vidaus tarnybai nustatyti: asmenų, pretenduojančių į vidaus tarnybą, pageidaujančių mokytis vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoje, vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio

mokymo kursuose ar Vidaus reikalų ministerijos siuntimu kitoje švietimo įstaigoje; vidaus tarnybos sistemos pareigūnų ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, įtrauktų į Vidaus reikalų ministerijos kadro rezervą; buvusių pareigūnų, gražinamų į vidaus tarnybą ar siekiančių atkurti statutinio valstybės tarnautojo statusą; vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų ar vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursų kursantų; minėtų asmenų psichologiniam tyrimui atlikti Apraše nustatytais atvejais; pareigūnų ir kursantų sveikatos sutrikdymo sunkumo mastui nustatyti. Taigi, priešingai nei teigia pareiškėjas, specializuotoji medicininė ekspertizė, be kita ko, skirta ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tinkamumui vidaus tarnybai nustatyti. Tačiau tokios ekspertizės atlikimo būtinumą pagrįstai suponuoja tam tikrų pagrindų atsiradimas. Vidaus tarnybos sistemos pareigūnai ekspertizei siunčiami: kai dėl ligos, traumos ar kito pakenkimo sveikatai likusių sveikatos sutrikimų negali atlikti pareigū ir tai patvirtina Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos asmens sveikatos priežiūros įstaigos, Gydytojų konsultacinės komisijos išvada, ar yra kitų objektyvių duomenų, kad pareigūnai negalės tęsti vidaus tarnybos; kai pareigūno laikinojo nedarbingumo terminas paskutinį kartą pratęstas likus ne mažiau kaip 10 kalendorinių dienų iki Vidaus tarnybos statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punkte ir Nedarbingumo pažymėjimų išdavimo taisyklių nustatyto maksimalaus laikinojo nedarbingumo trukmės termino arba anksčiau, nei šie terminai nustatyti, jeigu yra neįgalumo požymius konstatuojanti asmens sveikatos priežiūros įstaigos Gydytojų konsultacinės komisijos išvada; kai numatoma perkelti ar skirti į kitas pareigas, kurioms numatyti tinkamumo vidaus tarnybai didesni sveikatos būklės reikalavimai; kai keičiasi profesinės rizikos sąlygos; dėl sveikatos sutrikdymo sunkumo masto nustatymo, įvertinant po sveikatos sutrikdymo likusius sveikatos pakitimus ir pareigūno tinkamumą tolesnei vidaus tarnybai, kai pareigūno sveikatos sutrikdymas susijęs su tarnybinių pareigų atlikimu ar pareigūno statusu. Atsiliepiame teigiama, kad šie pagrindai siejami su objektyvių aplinkybių, kurios gali turėti įtakos vidaus tarnybai, atsiradimu, t. y. joms nesant, minėta ekspertizė neatliekama, nes vidaus tarnybos pareigūnų tinkamumas einamoms pareigoms, atsižvelgiant į jų sveikatos būklę, tikrinamas privalomais periodiniais profilaktiniais patikrinimais Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų privalomų periodinių profilaktinių sveikatos patikrinimų tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. 1V-230, nustatyta tvarka. Pažymima, kad vidaus tarnybos sistemos pareigūnų sveikatos patikrinimų pagrindinis tikslas ir yra sistemingai vertinti, ar pareigūnų sveikatos būklė, kuri būtina pareigūnams keliamiems uždaviniams įgyvendinti, leidžia jiems eiti pareigas vidaus tarnyboje, taip pat nustatyti ligas ar sveikatos problemas, susijusias su vidaus tarnyba, kad būtų taikomos pareigūnų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo priemonės.

11. Atsakovas paaiškina, kad tinkamumas vidaus tarnybai atliekant ekspertizę nustatomas pagal Sąvadą. Šis Sąvadas nustato sveikatos būklės reikalavimus tinkamumui tarnauti vidaus tarnybos sistemos pareigūnu. Sąvado skiltys, vadovaujantis Sąvado 2, 3 ir 4 išnašose pateiktais išaiškinimais, taikomos nustatant tinkamumą vidaus tarnyboje vykdyti įvairias funkcijas, bet ne eiti konkrečias pareigas, kaip teigia pareiškėjas. Be to, CMEK, atlikusi pareigūno ekspertizę pagal Aprašo 10.3 punktą, gali priimti vieną iš Aprašo 73 punkte nustatytų ekspertinių sprendimų. Atkreipiamas dėmesys, kad ekspertiniame sprendime turi būti nurodyta, pagal kokią Sąvado skiltį pareigūnas yra tinkamas vidaus tarnybai. Taigi, ekspertizės metu nustačius, kad pareigūno sveikatos būklė neatitinka siuntime atlikti ekspertizę nurodytos Sąvado skilties, CMEK ekspertiniame sprendime turi nurodyti, pagal kokią Sąvado skiltį pareigūnas tinkamas vidaus tarnybai, arba priimti ekspertinį sprendimą, kad pareigūnas tolesnei tarnybai netinkamas pagal visas Sąvado skiltis. Atlikusi pareigūno ekspertizę pagal Aprašo 10.4 punktą, CMEK gali priimti vieną iš 74 punkte nurodytų ekspertinių sprendimų, kuriuose taip pat turi būti nurodyta, pagal kurią Sąvado skiltį pareigūnas tinkamas vidaus tarnybai. Nustačius, kad pareigūnas netinkamas vidaus tarnybai nė pagal vieną iš Sąvado skilčių, turi būti priimtas ir tą konstatuojantis sprendimas, priešingu atveju nebus priimtas joks sprendimas. Taigi, sistemiškai vertinant Aprašo nuostatas, atsiliepiame daroma išvada, kad, atliekant ekspertizę pagal Aprašo 10.3 ir 10.4 punktus, nepakanka konstatuoti, jog pareigūno sveikatos būklė neatitinka naujoms

pareigoms keliamų reikalavimų. Tokiu atveju CMEK turi priimti ekspertinį sprendimą dėl jo tinkamumo tolesnei tarnybai.

Išplėstinė teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

III.

12. Nagrinėjamoje byloje keliamas klausimas dėl norminio administracinio akto – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008 m. rugpjūčio 5 d. įsakymu Nr. 1V-299 patvirtinto Specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo – 46 punkto teisėtumo.

13. Specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašas reglamentuoja asmenų, pretenduojančių į vidaus tarnybą, pageidaujančių mokytis vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoje, vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursuose ar Vidaus reikalų ministerijos siuntimu kitoje švietimo įstaigoje, vidaus tarnybos sistemos pareigūnų ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, įtrauktų į VRM kadru rezervą, buvusių pareigūnų, grąžinamų į vidaus tarnybą ar siekiančių atkurti statutinio valstybės tarnautojo statusą, vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų ar vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursų kursantų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinės medicinos ekspertizės komisijos atliekamos specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarką (Aprašo I dalies „Bendrosios nuostatos“ 1 p.). Iš Aprašo preambulės matyti, kad šis poįstatyminis teisės aktas priimtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 27 straipsnio 2 dalimi ir Vidaus tarnybos statuto 39 straipsnio 4 dalimi, kur įtvirtinta Vidaus reikalų ministerijos kompetencija nustatyti specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarką. Taigi Aprašas reguliuoja vidaus tarnybos teisinius santykius, susijusius su sveikatos būklės tinkamumu vidaus tarnybai nustatymu asmenims, išvardintiems Aprašo 1 punkte, šių asmenų psichologinio tyrimo atlikimu ar pareigūnų ir kursantų sveikatos sutrikdymo sunkumo masto nustatymu, atliekant specializuotąją medicininę ekspertizę.

14. Ginčijamame Aprašo 46 punkte nustatyta, kad „Pareigūnams, kuriems ekspertizė atliekama dėl aprašo 10.3 ir 10.4 punktuose nurodytų priežasčių, ekspertinis sprendimas priimamas vadovaujantis Sąvado skiltimi, atitinkančia siuntime nurodytų pareigū, į kurias bus skiriamas pareigūnas, pavadinimą, su Sąvado nuoroda „pareigūnai“. Tokiu atveju CMEK, priimdama ekspertinį sprendimą, įvertina pareigūno tinkamumą vidaus tarnybai pagal Sąvado skiltį naujoms pareigoms“. Aprašo 10.3 punkte reglamentuojama, kad pareigūnai minimai ekspertizei siunčiami, kai numatoma juos perkelti ar skirti į kitas pareigas, kurioms numatyti tinkamumo vidaus tarnybai didesni sveikatos būklės reikalavimai; 10.4 punkte – kad pareigūnai ekspertizei siunčiami, kai keičiasi profesinės rizikos sąlygos. Tai rodo, kad abejonės teisėtumu kyla dėl teisinio reguliavimo, kuriame nustatytas specializuotosios medicininės ekspertizės atlikimas pareigūnams, atsiųstiems dėl tinkamumo tolesnei vidaus tarnybai, kai numatoma juos perkelti ar skirti į kitas pareigas, kurioms numatyti tinkamumo vidaus tarnybai didesni sveikatos būklės reikalavimai, arba kai keičiasi profesinės rizikos sąlygos. Pareigūnais, atsižvelgiant į kitas Aprašo nuostatas, šiuo atveju laikytini vidaus tarnybos sistemos pareigūnai ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, įtraukti į Vidaus reikalų ministerijos kadru rezervą (toliau – ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, pareigūnai).

15. Pareiškėjas prašo ištirti, ar Aprašo 46 punktas neprieštaruoja Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 4 straipsnio 2 ir 4 punktams, 5 straipsnio 1 dalies 5 punktui, taip pat Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 straipsnio 2 ir 3 punktams. Pažymėtina, kad pareiškėjas nenurodo, kurios Aprašo

redakcijos 46 punktą ginčija, tačiau atsižvelgus į tai, kad abstraktaus prašymo dalykas gali būti tik galiojančios teisinio reguliavimo nuostatos, šioje byloje bus tiriamos 2012 m. rugsėjo 28 d. įsakymo Nr. 1V-710 (įsigaliojusio nuo 2012 m. sausio 7 d.) redakcijos Aprašo 46 punkto teisėtumas.

IV.

Dėl Aprašo 46 punkto atitikties Sveikatos sistemos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punktui

16. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo šešiolikstasis skirsnis, nustatantis pareiškimų ištirti norminių administracinių aktų teisėtumą nagrinėjimo tvarką, suponuoja, kad norminės administracinės bylos nagrinėjimo ribas paprastai apibrėžia pareiškėjo pareiškime pateiktas prašymas, jo apimtis, taip pat šį prašymą pagrindžiantys teisiniai argumentai. Šiame kontekste pažymėtina, kad Sveikatos sistemos įstatymo 5 straipsnio „Sveikatinimo veiklos reguliavimo principai“ 1 dalies 5 punkte įtvirtinti asmens sveikatos priežiūros priimtumo, prieinamumo ir tinkamumo principai, tačiau iš pareiškimo ir jame išdėstytų argumentų matyti, kad pareiškėjo abejonės Aprašo 46 punktu kyla tik ta apimtimi, kiek ginčo nuostata galbūt prieštarauja Sveikatos sistemos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtintam asmens sveikatos priežiūros tinkamumo principui (b. l. 12). Be to, iš pareiškimo argumentų visumos matyti, kad Aprašo 46 punkto teisėtumas kvestionuojamas tuo požiūriu, kiek, pareiškėjo nuomone, ginčijamas teisinis reguliavimas yra neteisėtas dėl to, jog pagal jį, atliekant specializuotąją medicininę ekspertizę Aprašo 10.3 ir 10.4 punkte numatytais atvejais ir vertinant pareigūno sveikatą pagal Sąvado skiltį naujoms pareigoms, nėra patikrinamas pareigūno sveikatos tinkamumas vidaus tarnybai apskritai. Atsižvelgus į tai, byloje visų pirma bus vertinama, ar Aprašo 46 punktas anksčiau nurodyta apimtimi neprieštarauja Sveikatos sistemos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtintam asmens sveikatos priežiūros tinkamumo principui.

V.

17. Aprašo 46 punkte nustatytas teisinis reguliavimas aiškintinas, atsižvelgiant į šio teisės akto reguliuojamų teisinių santykių sritį, pobūdį ir iš to kylančius ypatumus.

18. Vidaus tarnybos paskirtis veiksmingai užtikrinti viešojo intereso visuomenės saugumo srityje įgyvendinimą, vidaus tarnybos sistemos įstaigų vykdoma veikla, pareigūnų statusas, be kita ko, suteikiant jiems viešojo administravimo įgaliojimus nepavaldiems asmenims, nustatant sugriežtintos drausmės ir atsakomybės reikalavimus, lemia šių pareigūnų korpuso ypatingą formavimo tvarką ir vidaus tarnybos atlikimo režimą. Todėl statutiniams valstybės tarnautojams, įskaitant ir vidaus tarnybos sistemai priklausančius pareigūnus, specialiuose jų statusą ir veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose (*inter alia* Vidaus tarnybos statute) nustatomi bendrieji ir specialieji reikalavimai. Specialiųjų reikalavimų turinys priklauso nuo konkrečių siekiamų užimti (užimamų) pareigų pobūdžio. Specialiųjų pareiginių reikalavimų nustatymo tikslas, visų pirma, yra užtikrinti, kad norintis užimti (užimantis) atitinkamas pareigas asmuo turėtų tinkamą pasirengimą atlikti šiai pareigybei priskiriamas funkcijas. Vienas iš tinkamumo vidaus tarnybai reikalavimų yra siejamas su medicininio pobūdžio kriterijumi.

19. Vidaus tarnybos statute (6 str. 1 d. 4 p.) tarp kitų reikalavimų yra įtvirtinta nuostata, kad asmuo turi būti tokios sveikatos būklės, kuri leistų eiti pareigas vidaus tarnyboje. Taip pat reikalaujama, kad pretendentas į vidaus tarnybą būtų baigęs vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigą ar kitą švietimo įstaigą arba vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursą (Vidaus tarnybos statuto 6 str. 1 d. 6 p.). Asmens, pageidaujančio mokytis vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigoje, kitoje švietimo įstaigoje ar vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigos įvadinio mokymo kursuose, sveikatos būklė tikrinama Centrinėje medicinos ekspertizės

komisijoje, kuri pateikia išvadą dėl asmens sveikatos būklės ir psichologinio tinkamumo vidaus tarnybai (Vidaus tarnybos statuto 7 str. 3 d. 1 p.). Vidaus tarnybos statuto 11 straipsnio 1 dalies 1 punktą draudžia priimti į vidaus tarnybą, esant Centrinės medicinos ekspertizės komisijos išvadai, kad asmuo netinkamas vidaus tarnybai dėl sveikatos. Priimtam į vidaus tarnybą pareigūnui visą jo tarnybos einant statutines pareigas laikotarpį galioja reikalavimas būti vidaus tarnybai tinkamos sveikatos būklės. Vidaus tarnybos statuto 16 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad esant Centrinės medicinos ekspertizės komisijos išvadai, kad pareigūnas dėl sveikatos būklės negali eiti savo pareigų, vidaus reikalų įstaigos vadovas turi teisę perkelti pareigūną į kitas lygiavertes pareigas, kurias pareigūnas gali eiti pagal savo sveikatos būklę toje pačioje vidaus reikalų įstaigoje ar, vidaus reikalų įstaigų vadovams suderinus, kitoje atitinkamoje vidaus reikalų įstaigoje. Pagal to paties statuto 53 straipsnio 1 dalies 4 punktą, pareigūnas atleidžiamas iš vidaus tarnybos, kai negali tarnauti dėl sveikatos būklės, esant atitinkamai Centrinės medicinos ekspertizės komisijos išvadai.

20. Tai, kokios sveikatos būklės turėtų būti asmenys, pretenduojantys į vidaus tarnybą, ir pareigas einantys vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, nustatoma poįstatyminiame teisės akte – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos ministro 2003 m. spalio 21 d. įsakymu Nr. IV-380/V-618 patvirtintame Sveikatos būklės reikalavimų asmenims, pretenduojantiems į vidaus tarnybą, pageidaujantiems mokytis vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigose, kitose mokymo įstaigose Vidaus reikalų ministerijos siuntimu, bei vidaus tarnybos sistemos pareigūnams sąvade.

21. Vidaus tarnybos ypatumai, susiję su pareigūnų sveikatos būklės reikalavimais, lemia, kad yra taikoma speciali teisės aktuose sureguliuota pareigūnų profesinės sveikatos priežiūra. Šios norminės bylos kontekste pažymėtina, kad pagal Vidaus tarnybos statuto 39 straipsnio „Sveikatos priežiūra“ nuostatas, pareigūnų sveikatos priežiūra apima: specializuotąją medicininę ekspertizę; prevencinę mediciną pagalbą; Vidaus tarnybos statuto 42 straipsnyje numatytą asmens sveikatos priežiūrą, t. y. medicininę reabilitaciją, sveikatos grąžinamąjį ir antirecidivinį gydymą; psichologinės paramos, sveikatos ugdymo ir stiprinimo priemonių taikymą; neapmokamą iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto asmens sveikatos priežiūrą asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kurių steigėja yra Vidaus reikalų ministerija, papildomai per programas remiama iš valstybės biudžeto lėšų, skirtų Vidaus reikalų ministerijai.

22. Statuto 39 straipsnio 3 dalimi Vidaus reikalų ministerijai ar jos įgaliotai institucijai pavesta organizuoti šio straipsnio 2 dalyje nurodytą pareigūnų sveikatos priežiūrą asmens sveikatos priežiūros įstaigose, kurių steigėja yra Vidaus reikalų ministerija, taip pat naudotis pareigūnų tarnybos arba (ir) gyvenamųjų vietovių asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų teikiamomis paslaugomis.

23. Taigi matyti, jog pagal nustatytą teisinį reguliavimą siekiant užtikrinti, kad, be kita ko, pareigūnas atitiktų vidaus tarnybai būtinus sveikatos būklės reikalavimus ir jo sveikata dėl vidaus tarnyboje atliekamų funkcijų neblogėtų ar būtų efektyviai atstatoma, taikomos įvairios šių asmenų sveikatos priežiūros priemonės ir formos, sudarančios tam tikrą pareigūnų sveikatos priežiūros, tikrinimo sistemą.

VI.

24. Aprašo 10 punktą įtvirtina atvejus, kada pareigūnai siunčiami atlikti specializuotąją medicininę ekspertizę, t. y.:

- kai dėl ligos, traumos ar kito pakenkimo sveikatai likusių sveikatos sutrikimų negali atlikti pareigū ir tai patvirtina Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos asmens sveikatos priežiūros įstaigos Gydytojų konsultacinės komisijos išvada, ar yra kitų objektyvių duomenų, kad pareigūnai negalės tęsti vidaus tarnybos;

- kai pareigūno laikinojo nedarbingumo terminas paskutinį kartą pratęstas likus ne mažiau kaip 10 kalendorinių dienų iki Vidaus tarnybos statuto 53 straipsnio 1 dalies 15 punkte ir Nedarbingumo pažymėjimų išdavimo taisyklių nustatyto maksimalaus laikinojo nedarbingumo

trukmės termino arba anksčiau, nei šie terminai nustatyti, jeigu yra neįgalumo požymius konstatuojanti asmens sveikatos priežiūros įstaigos Gydytojų konsultacinės komisijos išvada;

- kai numatoma perkelti ar skirti į kitas pareigas, kurioms numatyti tinkamumo vidaus tarnybai didesni sveikatos būklės reikalavimai;

- kai keičiasi profesinės rizikos sąlygos;

- dėl sveikatos sutrikdymo sunkumo masto nustatymo, įvertinant po sveikatos sutrikdymo likusius sveikatos pakitimus ir pareigūno tinkamumą tolesnei vidaus tarnybai, kai pareigūno sveikatos sutrikdymas yra susijęs su tarnybinių pareigų atlikimu ar pareigūno statusu.

25. Taigi statutinės įstaigos vadovas turi siųsti tarnaujančius pareigūnus atlikti specializuotąją medicininę ekspertizę, esant duomenų, jog jie dėl sveikatos būklės galbūt negali tęsti vidaus tarnybos arba užimti einamas pareigas, taip pat kai numatoma perkelti pareigūną į kitas pareigas, kurioms numatyti tinkamumo vidaus tarnybai didesni sveikatos būklės reikalavimai, arba kai keičiasi profesinės rizikos laipsnis. Iš minėto teisinio reguliavimo taip pat išplaukia, kad Apraše nurodyti specializuotosios medicininės ekspertizės pagrindai siejami su objektyvių aplinkybių, kurios gali turėti įtakos vidaus tarnybai, atsiradimu. Todėl šioms aplinkybėms, įskaitant nurodytąsias Aprašo 10.3 ir 10.4 punktuose, neatsiradus, aptariama ekspertizė apskritai neatliekama, ir vidaus tarnybos pareigūno sveikatos būklė šia tvarka nėra tiriama. Vertinant tai, pareigūno sveikatos sutrikimas, liga ar kitokia sveikatos problema gali būti nustatyta nebūtinai atliekant specializuotąją medicinos ekspertizę.

26. Tais atvejais, kai nėra pagrindo atlikti specializuotąją medicininę ekspertizę, pareigūnų sveikata tikrinama kita tvarka, t. y. pareigūnų tinkamumas einamoms pareigoms, atsižvelgiant į jų sveikatos būklę tikrinamas privalomais periodiniais profilaktiniais patikrinimais Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų privalomų periodinių profilaktinių sveikatos patikrinimų tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. 1V-230 (toliau – Sveikatos patikrinimų tvarkos aprašas), nustatyta tvarka. Sveikatos patikrinimų tvarkos aprašo 2 punkte įtvirtinta, kad pagrindinis pareigūnų sveikatos patikrinimų tikslas yra sistemingai vertinti, ar pareigūnų sveikatos būklė, kuri būtina pareigūnams keliamiems uždaviniams įgyvendinti, leidžia jiems eiti pareigas vidaus tarnyboje, taip pat nustatyti ligas ar sveikatos problemas, susijusias su vidaus tarnyba, kad būtų taikomos pareigūnų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo priemonės. To paties aprašo 3 punktas reglamentuoja, kad pareigūnų sveikatos patikrinimų mastą ir periodiškumą lemia jų amžius, lytis (Sveikatos patikrinimų tvarkos aprašo 1 priedas) ir galimi profesinės rizikos veiksniai (Sveikatos patikrinimų tvarkos aprašo 2 priedas). Kiekvieno pareigūno sveikatos patikrinimų periodiškumą nustato vidaus reikalų statutinės įstaigos, derindamos aprašo 1 ir 2 prieduose nustatytus kriterijus. Pareigūnas privalo pasitikrinti sveikatą vidaus reikalų įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens nurodytoje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje nustatytu laiku, turėdamas vidaus reikalų įstaigos išduotą ir pagal kompetenciją užpildytą sveikatos pasą bei medicininių dokumentų išrašą iš asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurioje yra prisirašęs, ar iš gydytojo, jei sveikatos patikrinimas atliekamas kitoje, nei jis yra prisirašęs, asmens sveikatos priežiūros įstaigoje (14.1 punktas). Pažymėtina, kad pagal Sveikatos patikrinimų tvarkos aprašo 13 punktą, vidaus tarnybos metu pastebėjus neigiamą vidaus tarnybos aplinkos poveikį pareigūno sveikatai ar kitokią pareigūno sveikatos problemą, trukdančią atlikti pareigas, tačiau dėl kurios jis nėra pripažintas nedarbingu, pareigūnas nedelsiant siunčiamas į Centrinę medicinos ekspertizės komisiją Aprašo nustatyta tvarka.

27. Kaip minėta, pareiškėjo abejonės ginčijamu teisiniu reguliavimu iš esmės kyla dėl to, jog pagal šį teisinį reguliavimą, atliekant specializuotąją medicininę ekspertizę Aprašo 10.3 ir 10.4 punktuose numatytais atvejais ir vertinant pareigūno sveikatą pagal Sąvado skiltį naujoms pareigoms, nėra patikrinamas pareigūno sveikatos tinkamumas vidaus tarnybai apskritai. Tai reiškia, kad, pasak Seimo nario, atliekant ekspertizę Aprašo 10.3 ir 10.4 punktuose numatytais atvejais, pareigūno tinkamumas turi būti įvertintas pagal visas Sąvado skiltis.

28. Aprašo 2 punkte specializuotoji medicininė ekspertizė apibrėžiama, kaip „tinkamumo vidaus tarnybai nustatymas <...> vidaus tarnybos sistemos pareigūnams <...>“. Aprašo

4.3 punkte numatyta, jog vienas iš specializuotosios medicininės ekspertizės tikslų – nustatyti (įvertinti) pareigūno tinkamumą tolesnei vidaus tarnybai. Tinkamumas vidaus tarnybai suprantamas, kaip sveikatos būklės tinkamumo vidaus tarnybai nustatymas pagal Sąvadą (Aprašo 2 p.). Tai reiškia, kad CMEK, atlikdama specializuotąją medicininę ekspertizę, vidaus tarnybos sistemos pareigūno tinkamumą vidaus tarnybai nustato, vadovaudamasi Sąvado nuostatomis. Sąvade yra išvardintos ligos ir sveikatos problemos, kurių nustatymo paaiškinimai yra pateikti Sąvado priede. Atsižvelgiant į vidaus tarnybos metu vykdomas funkcijas, Sąvadas suskirstytas į I, II ir III skiltis, kuriose pagal atitinkamos ligos ar sveikatos problemos eilutę (atskirai dėl naujai priimamų į tarnybą asmenų ir pareigūnų) yra nurodytas atitikimas vidaus tarnybai pagal tris galimus variantus: „tinkami“, „netinkami“, „tinkamumas individualus“. Iš Sąvado turinio matyti, kad kiekvienai iš trijų skilčių yra priskirtos atitinkamo pobūdžio ir lygio vidaus tarnybos funkcijos. Taip pat matyti, kad skirtingoms skiltims (skirtingoms vidaus tarnybos funkcijoms) yra reikšmingos skirtingos ligos ir sveikatos problemos, t. y. sveikatos būklės reikalavimai diferencijuojami pagal tai, kokias pareigas siekiama užimti ir kurių Sąvado skiltį šios pareigos atitinka. Pažymėtina, kad pagal Aprašo 6 punktą, siuntime turi būti nurodyti tiriamųjų duomenys (vardas, pavardė, gimimo data, nuolatinė (deklaruotoji) gyvenamoji vieta), ekspertizės uždavinys (uždaviniai), vienas ar keli ekspertizės pagrindai, nurodyti aprašo 9–12 punktuose, ir Sąvado skiltis. Taigi matyti, kad specializuotoji medicininė ekspertizė atliekama (neišskiriant ir tų atvejų, kai ji atliekama dėl Aprašo 10.3 ir 10.4 punktuose numatytų priežasčių), pareigūno sveikatą tikrinant pirmiausia pagal siuntime nurodytą Sąvado skiltį.

29. Aprašo 46 punkte įtvirtintas teisinis reguliavimas taip pat aiškintinas kitų Aprašo nuostatų kontekste, t. y. atsižvelgiant į tai, kad:

- Ekspertinė išvada – tai CMEK gydytojo eksperto (gydytojo specialisto) išvada dėl tiriamojo tinkamumo vidaus tarnybai atlikus ekspertizę (Aprašo I dalies „Bendrosios nuostatos“ 2 p.);

- Ekspertinis sprendimas – Komisijos gydytojų ekspertų (gydytojų specialistų) ekspertinių išvadų pagrindu priimtas sprendimas, nurodant ligą ar sveikatos problemą, vadovaujantis Tarptautinės statistinės ligų ir susijusių sveikatos sutrikimų klasifikacijos dešimtuoju pataisytu ir papildytu leidimu „Sisteminis ligų sąrašas“ (Australijos modifikacija, TLK-10-AM) dėl tiriamojo tinkamumo vidaus tarnybai ar priimtas sprendimas, nurodant ligą ar sveikatos problemą, vadovaujantis TLK-10-AM, dėl pareigūno ar kursanto sveikatos sutrikdymo sunkumo masto nustatymo (Aprašo I dalies „Bendrosios nuostatos“ 2 p.);

- Ekspertiniai sprendimai priimami įvertinus ekspertines išvadas, Sąvade išdėstytus paaiškinimus ir atsižvelgus į šiame apraše išvardytų dokumentų turinį, vidaus tarnybos ypatybes (Aprašo X dalies „Ekspertinės išvados, ekspertiniai sprendimai“ 65 p.);

- Diagnozavus ūmų sveikatos sutrikimą, lėtinio susirgimo paūmėjimą ar traumą, įtarus užkrečiamą ligą, CMEK ekspertinis sprendimas priimamas tik pasveikus arba pasiekus remisiją ir paaiškėjus šių susirgimų pasekmėms (Aprašo IV dalies „Ekspertizės atlikimas“ 31 p.);

- Jeigu ekspertizės metu paaiškėja sunki ar nepagydoma liga ar sveikatos problema, tiriamajam gali būti išduodamas CMEK siuntimas tirti, konsultuoti ir gydyti (forma F 028-1/a) atitinkamos profesinės kvalifikacijos gydytojo specialisto konsultacijai (Aprašo IV dalies „Ekspertizės atlikimas“ 34 p.);

- Ekspertiniai sprendimai yra individualūs kiekvienam tiriamajam (Aprašo X dalies „Ekspertinės išvados, ekspertiniai sprendimai“ 54 p.);

- Pareigūnams, kurie pagal Komisijos ekspertinį sprendimą pripažinti netinkamais vidaus tarnybai pagal visas Sąvado skiltis, rašomi ligos liudijimai, kitiems tiriamiesiems – pažymos (Aprašo X dalies „Ekspertinės išvados, ekspertiniai sprendimai“ 59 p.);

- Kai tiriamasis serga liga, neįtraukta į Sąvadą, ekspertinis sprendimas priimamas vadovaujantis tuo Sąvado punktu, kuris labiausiai atitinka susirgimo šia liga, organų funkcijos sutrikimo prigimtį, pasireiškimą, stadiją ir leidžia įvertinti tiriamojo tinkamumą vidaus tarnybai (Aprašo X dalies „Ekspertinės išvados, ekspertiniai sprendimai“ 68 p.).

30. Šiai bylai aktualiu aspektu taip pat svarbu tai, kad atlikusi pareigūno, atsiūsto dėl tinkamumo tolesnei vidaus tarnybai ekspertizę (dėl Aprašo *inter alia* 10.3 punkte numatytų priežasčių), CMEK gali priimti šiuos ekspertinius sprendimus: tinkamas tolesnei vidaus tarnybai pagal Sąvade nustatytą tinkamumo sveikatos būklės reikalavimų I ir (ar) II, ir (ar) III skiltį; tinkamas vidaus tarnybai pagal Sąvade nustatytus tinkamumo sveikatos būklės reikalavimus. Negali eiti pareigų vidaus tarnyboje, kur tinkamumo sveikatos būklės reikalavimai nustatyti pagal Sąvado I ir (ar) II skiltis; gali eiti pareigas vidaus tarnyboje, kurioms tinkamumo sveikatos būklės reikalavimai nustatyti pagal Sąvado II ir (ar) III skiltį; netinkamas tolesnei vidaus tarnybai pagal Sąvade nustatytą tinkamumo sveikatos būklės reikalavimų I, II, III skiltis; susirgo tarnybos metu dėl priežasčių, susijusių su vidaus tarnyba; netinkamas tolesnei vidaus tarnybai pagal Sąvade nustatytą tinkamumo sveikatos būklės reikalavimų I, II, III skiltis; liga ar sveikatos problema, nesusijusi su vidaus tarnyba ar su pareigų atlikimu; atnaujinti ekspertizę CMEK, po to, kai bus baigtas ištyrimas (gydymas); rekomenduoti suteikti atostogas ir atnaujinti ekspertizę CMEK; rekomenduoti pratęsti laikinąjį nedarbingumą (nurodant terminą) ir atnaujinti ekspertizę CMEK (Aprašo X dalies „Ekspertinės išvados, ekspertiniai sprendimai“ 73.1-73.7 p.). Atlikusi tiriamojo ekspertizę tik pagal Aprašo 10.4 punktą, CMEK gali priimti šiuos ekspertinius sprendimus: tinkamas vidaus tarnybai pagal Sąvade nustatytą tinkamumo sveikatos būklės reikalavimų I ir (ar) II, ir (ar) III skiltį; gali eiti pareigas vidaus tarnyboje pagal nurodytas profesines rizikos sąlygas; tinkamas vidaus tarnybai pagal Sąvade nustatytą tinkamumo sveikatos būklės reikalavimų I ir (ar) II, ir (ar) III skiltį; negali eiti pareigų vidaus tarnyboje pagal nurodytas profesines rizikos sąlygas (X dalies „Ekspertinės išvados, ekspertiniai sprendimai“ 74.1-74.2 p.).

31. Taigi nurodytas teisinis reguliavimas įtvirtina, kad atlikus specializuotąją medicininę ekspertizę (neišskiriant tų atvejų, kai ji atliekama dėl Aprašo 10.3 ir 10.4 punktuose nurodytų priežasčių), padaromos CMEK gydytojų ekspertų išvados dėl pareigūno tinkamumo vidaus tarnybai. Šių išvadų, kitų dokumentų pagrindu ir atsižvelgiant į Sąvade išdėstytus jo taikymo paaiškinimus bei vidaus tarnybos ypatybes, yra priimamas ekspertinis sprendimas dėl tiriamojo (konkretaus pareigūno) sveikatos būklės tinkamumo vidaus tarnybai. Diagnozavus ūmų sveikatos sutrikimą, lėtinio susirgimo paūmėjimą ar traumą, įtariant užkrečiama liga, ekspertinis sprendimas nepriimamas, kol pareigūnas nepasveiksta, nepasiekia remisijos ir nepaaiškėja šių susirgimų pasekmės. Aptariamose ekspertizės metu paaiškėjus, kad pareigūnas serga sunkia ar nepagydoma liga ar turi sunkią sveikatos problemą, jam gali būti išduodamas CMEK siuntimas tirti, konsultuoti ir gydyti atitinkamos profesinės kvalifikacijos gydytojo specialisto konsultacijai. Jeigu nustatoma, kad pareigūnas serga liga, neįtraukta į Sąvadą, ekspertinis sprendimas priimamas tik tais atvejais, kai Sąvado punktas, labiausiai atitinkantis susirgimo šia liga, organų funkcijos sutrikimo prigimtį, pasireiškimą, stadiją, leidžia įvertinti tiriamojo tinkamumą vidaus tarnybai. CMEK, atlikusi pareigūno ekspertizę pagal Aprašo 10.3 punktą, gali priimti vieną iš Aprašo 73 punkte nustatytų ekspertinių sprendimų. Ekspertizės metu nustačius, kad pareigūno sveikatos būklė neatitinka siuntime atlikti ekspertizę nurodytos Sąvado skilties, atitinkančios naujų pareigų aprašymą, CMEK ekspertiniame sprendime turi nurodyti, pagal kokią Sąvado skiltį pareigūnas tinkamas vidaus tarnybai, arba priimti ekspertinį sprendimą, kad pareigūnas tolesnei tarnybai netinkamas pagal visas Sąvado skiltis. Atlikusi pareigūno ekspertizę pagal Aprašo 10.4 punktą, CMEK gali priimti vieną iš 74 punkte nurodytų ekspertinių sprendimų, kuriuose taip pat turi būti nurodyta, pagal kurią Sąvado skiltį, atitinkančią pasikeitusias profesinės rizikos sąlygas, pareigūnas tinkamas vidaus tarnybai. Nustačius, kad pareigūnas netinkamas vidaus tarnybai nė pagal vieną iš Sąvado skilčių, priimamas tai konstatuojantis sprendimas. Vadinasi, susiklosčius situacijai, kai specializuotosios medicininės ekspertizės metu, nepriklausomai, dėl kurios priežasties, nurodytos Aprašo 10 punkte, ji atliekama, nustatomas toks pareigūno sveikatos sutrikimas, dėl kurio jis negali būti pripažintas tinkamu vykdyti vidaus tarnybos funkcijas, aprašytas atitinkamoje Sąvado skiltyje, pareigūno sveikatos būklė vertinama toliau ir nustatoma, ar pareigūnas yra tinkamas vidaus tarnybai pagal kitas Sąvado skiltis. Jeigu nustatomi tokie sveikatos sutrikimai, kurie neleidžia eiti pareigų pagal nei vieną Sąvado skiltį,

vardinasi pareigūnas nėra tinkamas vidaus tarnybai apskritai. Apraše numatytasis atvejis nepriėmus ekspertinio sprendimo, tai reiškia, kad pareigūnas dėl sveikatos būklės taip pat negali eiti pareigų vidaus tarnyboje, t. y. jis nėra tinkamas vidaus tarnybai, kol nebus priimtas konkretus ekspertinis sprendimas.

32. Aptartų Aprašo ir Sąvado nuostatų sisteminis-loginis aiškinimas taip pat suponuoja, kad jeigu nustatoma, jog pareigūnas yra tinkamas vidaus tarnybai pagal kurią nors vieną Sąvado skiltį (nagrinėjamu atveju pagal Sąvado skiltį naujoms pareigoms), priimamas sprendimas, kad jis yra tinkamas vidaus tarnybai. Iš to išplaukia, kad specializuotosios medicininės ekspertizės metu nustatytas sveikatos sutrikimas, neįtrauktas į Sąvado skiltį naujoms pareigoms, nevertinamas tuo atveju, kai nustatoma, jog pareigūno sveikatos būklė atitinka Sąvado skiltį naujoms pareigoms. Minėta, kad priklausomai nuo to, kokiai Sąvado skilčiai yra priskiriamos pareigos, nustatomi skirtingi sveikatos būklės reikalavimai. Taip pat minėta, kad ekspertinis sprendimas priimamas dėl tiriamojo tinkamumo vidaus tarnybai, įvertinus ekspertines išvadas ir kitus nurodytus duomenis. Todėl kai nustatoma, kad pareigūnas tinkamas vidaus tarnybai naujoms pareigoms, t. y. jis neturi tokių sveikatos būklės sutrikimų, kurie neleistų jam vykdyti funkcijų, aprašytų naujas pareigas atitinkančioje Sąvado skiltyje, nėra teisinių prielaidų reikalauti, kad turi būti vertinami ir kitose Sąvado skiltyse nustatyti sveikatos sutrikimai, kurie iš esmės nėra reikšmingi atliekant vertinimą naujoms pareigoms. Tačiau nevertinant pareigūno sveikatos būklės atitikimo kitoms Sąvado skiltims, nei reikalinga naujoms pareigoms, nors kitose Sąvado skiltyse ir būtų nurodyti sveikatos sutrikimai, kurie galbūt nustatomi šiam pareigūnui (tiriamajam), tai savaime nelemia išvados, kad pareigūnas dėl nustatyto sveikatos sutrikimo nėra tinkamas vidaus tarnybai apskritai. Todėl Aprašo 46 punktą aiškinant kartu su kitų teisės aktų (Vidaus tarnybos statuto, Sąvado, Sveikatos patikrinimų aprašu) ir atsižvelgiant į egzistuojančią specialią pareigūnų sveikatos priežiūros sistemą, apimančią įvairias sveikatos tikrinimo procedūras, sveikatos priežiūros, jos išsaugojimo ir stiprinimo priemones bei formas, nėra pagrindo teigti, jog sveikatos sutrikimas tiek, kiek jis yra reikšmingas vykdyti vidaus tarnybos funkcijas apskritai, nėra vertinamas. Apibendrinant, darytina išvada, kad iš Aprašo 46 punkte nustatyto teisinio reguliavimo neišplaukia, jog atliekant specializuotąją medicininę ekspertizę Aprašo 10.3 ir 10.4 punkte numatytasis atvejis, nėra patikrinamas pareigūno sveikatos tinkamumas vidaus tarnybai apskritai.

33. Pagal Sveikatos sistemos įstatymo 2 straipsnio 11 punktą, sveikatos priežiūros tinkamumas suprantamas kaip valstybės nustatyta tvarka pripažįstamos sveikatos priežiūros sąlygos, užtikrinančios sveikatos priežiūros paslaugų bei patarnavimų kokybę ir efektyvumą. Pareiškėjo nuomone, CMEK, kaip sveikatos priežiūros įstaiga, neatlikdama pareigūno sveikatos būklės įvertinimo ne tik pareigūno užimamoms pareigoms, bet ir jo tinkamumo vidaus tarnybai apskritai, veikia neefektyviai ir nekokybiškai. Anksčiau nurodytų argumentų pagrindu šiame procesiniame sprendime padaryta išvada, kad Aprašo 46 punktas nenustato tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį CMEK, atlikdama specializuotąją medicininę ekspertizę dėl Aprašo 10.3 ir 10.4 punktuose nurodytų priežasčių, nevertina pareigūno sveikatos būklės tinkamumo vidaus tarnybai apskritai. Taip aiškinant Aprašo 46 punktą, prieštaravimas Sveikatos sistemos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtintam asmens sveikatos priežiūros tinkamumo principui pareiškėjo nurodytu aspektu negali būti konstatuojamas.

VII.

Dėl Aprašo 46 punkto atitikties Sveikatos sistemos įstatymo 4 straipsnio 2 ir 4 punktams ir Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 straipsnio 2 ir 3 punktams

34. Iš pareiškime nurodytų motyvų taip pat matyti, kad Aprašo 46 punkto teisėtumas kvestionuojamas iš esmės tuo aspektu, kad, pasak pareiškėjo, tokiu teisiniu reguliavimu sukuriama situacija, paneigianti sveikatinimo veiklos tikslus saugoti gyventojus nuo ligų,

išvengiamos mirties ir neįgalumo, didinti gyvenimo ekonominį ir socialinį našumą, numatytus Sveikatos sistemos įstatymo 4 straipsnio 2 ir 4 punktuose. Be to, Aprašo 46 punkto teisėtumu abejojama ir tuo aspektu, kad, pasak pareiškėjo, nustačius galimai užimamoms pareigoms eiti trukdantį pareigūno sveikatos sutrikimą, kuris nepatenka į Sąvado skiltį naujoms pareigoms, pareigūnas vėl siunčiamas atlikti specializuotąją medicininę ekspertizę kitu Apraše numatytu (10.1 p.) pagrindu, o tai lemia neefektyvų valstybės biudžeto lėšų naudojimą, prieštaraujantį Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 straipsnio 2 ir 3 punktams.

35. Įvertinusi šiuos argumentus, išplėstinė teisėjų kolegija sprendžia, jog pareiškime nėra išdėstyta išsamiais teisiniais argumentais pagrįsta Seimo nario pozicija dėl ginčijamo teisinio reguliavimo prieštaravimo nurodytiems įstatymams.

35.1. Sveikatos sistemos įstatymo 4 straipsnio 2 ir 4 punktuose nustatyta, kad sveikatinimo veiklos tikslai, be kita ko, yra saugoti gyventojus nuo ligų, išvengiamos mirties ir neįgalumo, taip pat didinti gyvenimo ekonominį ir socialinį našumą. Pareiškėjo teigimu, pagal Aprašo 46 punkto nuostatas, CMEK neįvertinus pareigūno sveikatos sutrikimo jo užimamoms pareigoms ir tokiu būdu „leidus“ pareigūnui grįžti į darbą, pareigūnui, pavyzdžiui, dėl priežasčių, susijusių su vidaus tarnyba, gali ne tik kad mažėti jo ekonominis ir socialinis našumas, bet ir pablogėti sveikata, galinti lemti neįgalumą ar netgi mirtį. Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, šie pareiškėjo nurodyti motyvai dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties nurodytu aspektu grindžiami abstraktaus pobūdžio teiginiais ir prielaidomis. Be to, pareiškėjas tik pacituoja minėtas Sveikatos sistemos įstatymo nuostatas, tačiau neatskleidžia jų turinio, nepaaiškina, neargumentuoja savo pozicijos, kodėl ir kaip ginčijamas teisinis reguliavimas, jo nuomone, prieštarauja Sveikatos sistemos įstatymo 4 straipsnio 2 ir 4 punktams.

35.2. Pareiškime iš esmės nėra pateikta ir teisinių argumentų, pagrindžiančių pareiškėjo poziciją dėl Aprašo 46 punkte įtvirtinto ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatomis. Šio įstatymo 9 straipsnio 2 ir 3 punktuose įtvirtinta, kad valstybės ir savivaldybių turtas turi būti valdomas, naudojamas ir juo disponuojama vadovaujantis, be kita ko, efektyvumo principu, kuris reiškia, kad sprendimais, susijusiais su valstybės ir savivaldybių turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, turi būti siekiama maksimalios naudos visuomenei; taip pat racionalumo principu, reiškiančiu, kad valstybės ir savivaldybių turtas turi būti tausojamas, nešvaistomas, racionaliai valdomas ir naudojamas. Pareiškėjo teiginiu, kad pakartotinės specializuotosios medicininės ekspertizės atlikimas lemia, jog tokiu būdu neefektyviai naudojamos valstybės biudžeto lėšos, iš esmės yra sakoma, jog ginčijamu teisiniu reguliavimu nėra užtikrinamas efektyvus valstybės lėšų panaudojimas, tačiau teisinių argumentų pagrindu nėra paaiškinama, kodėl pareiškėjas priėjo prie tokios išvados. Seimo narys tik pacituoja Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatas, tačiau jų turinio nedetalizuoja. Taigi taip formuluojamas pareiškimas iš esmės grindžiamas ne teisiniais argumentais, o hipotetinio pobūdžio, neatskleisto turinio teiginiais.

36. Šio sprendimo 35 punkte nustatytos aplinkybės sudaro pagrindą pripažinti, kad pareiškėjo abstrakčiame prašyme nurodytos abejonės dėl ginčo norminio administracinio akto atitikties minėtoms įstatymo nuostatomis negali būti pripažintos tinkamai motyvuotomis, kaip to reikalauja Administracinių bylų teisenos įstatymas ir šio įstatymo nuostatas aiškinanti teismų praktika. Iš Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos matyti, kad argumentavimo (teisinių motyvų) trūkumai sudaro savarankišką ir pakankamą pagrindą teismui atsisakyti priimti pareiškėjo pareiškimą dėl atitinkamo norminio administracinio akto teisėtumo (Administracinių bylų teisenos įstatymo 37 str. 2 d. 1 p., 114 str. 1 d.), o tokį pareiškimą priėmus – norminę administracinę bylą nutraukti (Administracinių bylų teisenos įstatymo 101 str. 1 p., 114 str. 1 d.) (šiuo klausimu žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2014 m. lapkričio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1586/2014). Atsižvelgus į tai, inicijuotos norminės administracinės bylos dalis dėl Aprašo 46 punkto atitikties Sveikatos

sistemos įstatymo 4 straipsnio 2 ir 4 punktams ir Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 straipsnio 2 ir 3 punktams, nutrauktina.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 101 straipsnio 1 punktu, 114 straipsnio 1 dalimi, 115 straipsnio 1 dalies 1 punktu, išplėstinė teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008 m. rugpjūčio 5 d. įsakymu Nr. 1V-299 patvirtinto Specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo 46 punktas (2012 m. rugsėjo 28 d. įsakymo Nr. 1V-710 redakcija) neprieštarauja Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtintam asmens sveikatos priežiūros tinkamumo principui.

Norminės administracinės bylos dalį dėl Specializuotosios medicininės ekspertizės organizavimo ir atlikimo tvarkos aprašo 46 punkto (2012 m. rugsėjo 28 d. įsakymo Nr. 1V-710 redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 4 straipsnio 2 ir 4 punktams, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 straipsnio 2 ir 3 punktams nutraukti.

Sprendimas neskundžiamas.

Teisėjai

Audrius Bakaveckas

Stasys Gagys

Irmantas Jarukaitis

Romanas Klišauskas

Dainius Raižys